

Helenes brev til Biskop Czeslaw

Karmel, den 8. september 2001

Kære Biskop Czeslaw!

Der er nu gået et år siden jeg forlod Sostrup; et år, som for mit vedkommende har været fuldt af eftertanke og refleksion. Jeg har opnået en vis afstand til stedet og kan se mere nuanceret på forholdene, og jeg er blevet klar over, at meget af det, som forekom mig normalt mens jeg levede der, absolut ikke er i orden. Og jeg anser det for at være yderst vigtigt at orientere Kirken om det, så den – om nødvendigt – har mulighed for at gribe ind. Jeg påberåber mig ikke at sidde inde med ufejlbarlig visdom og dømmekraft, men kan blot fortælle hvad jeg har oplevet og bemærket, og derefter lade det være op til Kirken at bedømme det.

Jeg vil skrive både om konkrete begivenheder fra disse mine knapt 12 år på Sostrup, og om mine tanker og følelser, som er knyttet til disse hændelser og til Moder Therasas person. Jeg er klar over, at mine beskrivelser af følelsesmæssige reaktioner kan opfattes som usaglige og svække min troværdighed. Når jeg alligevel nævner dem, er det fordi de er en del af den virkelighed, som jeg, og andre med mig, har erfaret på Sostrup, og netop derfor ville det være forkert at udelade dem i dette mit forsøg på at give et billede af situationen.

Som du vil se, er de konkrete hændelser af forskellig karakter. Nogle gælder brud på ordensreglerne; andre er alvorlig mangel på respekt for andre menneskers privatliv og integritet, fysiske og mentale vel; og endnu andre er såkaldte "småting", dvs. ting, som egentlig er tilladte, men som, når de over længere tid gentagne gange misbruges, bliver til skade for de implicerede. De skal ses som led i et større mønster; som eksempel på alle de dagligdags begivenheder, der formede de enkelte søstres tankegang og adfærd.

Jeg har måttet erkende, at det hele hænger sammen med Moder Therasas person og den måde hun præger sine omgivelser på. Måske må jeg starte med at beskrive mit eget forhold til hende og dets udvikling, som i hvert fald for de to første fasers vedkommende nok er typisk også for mine tidligere medsøstre...

Da jeg indtrådte i klosteret blev jeg med det samme begejstret for Moder Theresa: Hun var (og er) charmerende, intelligent, dynamisk, begavet og tillidsvækkende. I de første mange år mente jeg, at alt hvad hun sagde og gjorde pr. definition var rigtigt – og det var da også denne ånd jeg blev opdraget i. Ikke altid med ord (selv om hun altid har lagt vægt på at lære os absolut lydighed, idet vi burde efterstræbe at synes og mene det samme som vores overordnede), men mere indirekte via handling og væremåde. Efterhånden begyndte jeg dog at få en følelse af, at der var noget, der ikke var i orden. Mange af Moder Therasas handlinger og udsagn stod i modstrid med hvad jeg inde i mig selv følte som rigtigt, og min samvittighed begyndte at røre på sig. Jeg valgte dog at ignorere det, da jeg jo stadig troede på, at hun var "rigtig"; at hun var Guds udvalgte redskab (dette indtryk gjorde hun sig stor umage for at vække) og at mit lydighedsløfte krævede af mig, at jeg ikke kun i det ydre støttede hende i alt, men også indeni troede på og var enig med hende. Som følge af dette mistede jeg mere og mere selvtillid ("hvis jeg ikke mener det samme som hende, må det jo være mig, der er noget galt med") og gjorde mig umage for at undertrykke alt, hvad der kunne skabe loyalitetskonflikt indeni mig. Det kunne naturligvis ikke lade sig gøre, så jeg fik det dårligere og dårligere, hvilket også kom til udtryk i fysiske skavanker. Jeg tror, at mange af mine tidligere medsøstre befinder sig på dette stadie...

Det tredje stadie er jeg vist den eneste, som har gennemgået. Med en god vens hjælp lærte jeg at tro på min egen vurdering af tingene og at tage afstand fra Moder Therasas handlinger. Han byggede

min selvtillid op ved at vise mig, at jeg havde værdi, selv om jeg ikke var sådan som Moder Theresa forventede det af mig (– og som jeg ikke kunne leve op til) og at jeg ikke svigtede Gud ved ikke at have blind tillid til Moder Theresa. Dette sidste var meget vigtigt, da opfattelsen indtil da havde været, at "Gud er altid på Moder Theresas side", med den naturlige følge at min grundlæggende holdning var, at jeg var "forkert". Naturligvis havde dette indflydelse på resten af udviklingen. Jeg prøvede i lang tid at være loyal overfor Moder Theresa: at støtte hende i alt, samtidig med at jeg indeni tog afstand fra det. Jeg mente det var min pligt at bevare loyaliteten og det lykkedes nogenlunde, da de fleste virkelig troede, at vi var et perfekt makkerpar (jeg var hendes nærmeste medarbejder og fortrolige). Ubevidst tror jeg dog, at hun fornemmede at noget var galt – hendes forhold til mig var meget dobbelt: På den ene side prøvede hun at binde mig til sig ved at bruge mig og vise mig tillid, på den anden side var hun meget opsat på at ydmyge mig og holde mig nede. Til sidst kunne jeg ikke holde den indre anspændthed og livet vi førte ud, og valgte at forlade klosteret. Jeg har dog måttet kæmpe meget med "eftervirkninger" og har derved erkendt, hvor fast et greb hun har haft i mig psykisk og åndeligt. Jeg har jævnligt mareridt, hvor hun og søstrene indgår og hvor jeg typisk vågner op med den gamle følelse af angst og afmagt. Og meget selvmodsigende har jeg – på trods af min voksende erkendelse af misforholdene på Sostrup – haft den ambivalente følelse, at jeg stadig for enhver pris burde være loyal overfor hende. Det har derfor kostet mig megen overvindelse at gå i gang med at skrive disse linjer til dig...

Det, som gør det så svært at kredse problemet ind, er at Moder Theresa er så dobbelt. Hun siger så tit det rigtige, men hele hendes holdning, væremåde og handlinger udtrykker det modsatte. Det har ofte forvirret mig, at hun det ene øjeblik var så kærlig, opmærksom og omsorgsfuld, og det næste præcist modsat. Alligevel virker det lidt som et mønster: Hun er positiv så længe man ikke siger hende imod.

Jeg tror, at der er noget, som er grundlæggende for alt resten: Hendes hang til magt og hendes manglende respekt for det enkelte individ; dets personlighed, frihed og integritet. Alt og alle bedømmes ud fra hendes egen målestok, og alle forventes at være sådan, som hun mener de skal være. For at opnå dette overtager hun gerne styringen af dem og hun viger ikke tilbage for magtudøvelse og magtmisbrug. Hvis hun møder modstand (om reel eller ej – det er tit som om hun opfatter noget helt andet, end hvad der egentlig er blevet sagt eller gjort) overreagerer hun, enten ved beregnende at planlægge, hvordan hun skal udrydde modstanden og hævde sig, eller ved et af sine ukontrollerede raserianfald (førnævnte ven, der engang uforvaret kom til at overvære et sådant, uden at vide hvem hun var, beskrev det som "en kvinde i total hysterisk opløsning"). Det gør, at man, når man kender hende, går i en bestandig angst for at gøre noget forkert og denne stemning var meget udpræget i klosteret.

Det mærkedes tydeligst når hun var ude at rejse. Selv om de yngste søstre led meget under, at de savnede hende og derfor gik rundt og var lidt knugede, kunne det alligevel mærkes, at der ikke var den sædvanlige anspændthed. Søstre, som ellers var fāmælte, kunne lige pludselig være yderst underholdende under rekreationerne og der herskede en frihed, som nogle gange grænsede til det overstadige. Som overordnede bemærkede ~~_____~~ og jeg, at det altid var nemmest, hvis Moder Theresa var helt uden for rækkevidde (som f.eks. da hun var 3-4 uger i Bolivia). Søstrene turde da være mere selvstændige, og vi selv kunne frit træffe beslutninger og tage stilling til de praktiske problemer der opstod, uden at være bange for at hun skulle gribe ind og vende alt på hovedet. Hvis der var en telefon i nærheden plejede hun nemlig at give sine direktiver fra hvor hun nu befandt sig, uden at kunne kende til de enkelte detaljer. Hvis vi ikke ringede og spurgte hende til råds, bebrejdede hun os det, når vi aflagde rapport ved hjemkomsten, for alt ville så være gået meget bedre. Hun havde meget svært ved at give slip på magten, og jeg har aldrig oplevet, at hun er vendt hjem fra en rejse og har udtrykt tilfredshed med hvordan ~~_____~~ og jeg havde styret det derhjemme – hun var snarere mistænksom. Naturligvis prøvede vi altid at gøre sådan som hun selv

ville have gjort, men der var altid en vis angst for at hun skulle opdage og påpege, at det alligevel var forkert. Dette var både når hun var hjemme og på rejse.

Denne angst oplevede jeg selv som meget belastende, også for mit åndelige liv, idet jeg tit måtte være uærlig. Jeg lærte, hvordan jeg skulle fremføre tingene så Moder Theresa syntes om dem; at fordreje dem og kamuflere dem. Man måtte da være beregnende; sætte sig ind i hendes tankegang og vælge sine ord derefter. Jeg oplevede flere gange, at jeg var nødt til at sige noget til hende, som kunne opfattes som en modsigelse, f.eks. hvis hun tog fejl i noget vigtigt eller hvis hun uretfærdigt havde irettesat en søster. Ifølge Regelen er det ikke tilladt at forsvare en medsøster, men hun var så tit uretfærdig, at jeg ikke kunne lade være. Det gjaldt så om at opsøge hende privat (hun gik helt i baglås, hvis der kom den mindste antydning offentligt) og fremføre sit ærinde sådan, at hun troede, det var noget hun selv havde fundet på. Hun indrømmede aldrig, at hun havde taget fejl, men man kunne senere se, at hun ændrede kurs. Nogle gange mislykkedes taktikken og man blev da irettesat kraftigt.

Det var altid ubehageligt at opleve hendes raserianfald og vi frygtede dem alle. Engang skulle hun ud og rejse, og vi kørte hende til lufthavnen. Da det viste sig, at hendes fly fra Århus til København var aflyst og hun så ikke kunne nå sit næste fly, begyndte hun at råbe og skribe helt ukontrolleret ad damen i ekspeditionen, der havde fortalt hende det. Hun var ikke til at standse, så jeg kunne kun skubbe hende til side og informere mig om de andre muligheder for at komme til København, mens hun langsomt faldt til ro. Det var meget pinligt at ledsage hende ved den slags lejligheder.

Engang havde [redacted] en ven på besøg, som var indkvarteret på slottet. Da han om aftenen ikke kunne falde i søvn, hentede han en bog i biblioteket og satte sig ind i dagligstuen for at læse den, intetanende om at han dermed aktiverede tyverialarmen, der havde direkte forbindelse til klosteret. Men lidt senere havde han en rasende Moder Theresa i telefonen, som overfusede ham på det groveste for denne forseelse, hvorved han havde vækket hende. Det gik bl.a. ud på at det kunne han ikke tillade sig, at han burde bruge hovedet, at han havde at holde sig til husets normer og at han absolut ikke havde lov til at befinde sig hvor han befandt sig. Han er ellers en besindig fyr, men dette var mere end han kunne finde sig i; han rejste tidligt næste morgen og kom aldrig igen. At Moder Theresa også havde såret en af sine søstre dybt derved tog hun sig ikke af, overfor os fremlagde hun det som om det var manden der var komplet idiot.

Også andre udefra har fået lov at opleve disse hendes anfald; bl.a. en elektriker, der ikke ydede den af hende ønskede service hurtigt nok, og arkitektens repræsentant, dengang vi byggede. Han fik sin omgang for øjnene af alle håndværkerne og søstre.

Engang, da tamilerne skulle holde deres valfart på Sostrup, kom nogle af arrangørerne dagen før for at forberede det hele. For at få plads til teltet, hvor messen skulle fejres, klippede de nogle grene af træerne over det. Da Moder Theresa hørte det (hun havde ikke selv set hverken gerningen eller resultatet) ringede hun med det samme til [redacted] og skældte ham voldsomt ud for det og forlangte erstatning. Jeg hørte ikke samtalen, men hun fortalte stolt om den bagefter (hun havde dengang den opfattelse, at [redacted] var forelsket i hende og mente derfor, at hun havde en vis magt over ham) og jeg har siden også fået referat af den af [redacted] selv, som flere år efter stadig var meget chokeret. Hans skildring passede desværre fint med hvad hun selv havde fortalt. Der var en meget trykket stemning over valfartsdeltagerne, som havde hørt om episoden, og de kom naturligvis aldrig mere til Sostrup.

Jeg har stadig kontakt med en familie, der bor i nærheden af Sostrup. De har fortalt mig følgende episode fra sidste jul: Det var blevet indført, at ministranterne ved indtoget til messen skulle bære processionslys. Resten af messen skulle lysene stå på gulvet i nærheden af [redacted] stol, selv om forældrene flere gange havde advaret Moder Theresa om, at der kunne ske en ulykke når de stod

der. Under en højmesse skete det da også: Der gik ild i [redacted] messehagel uden at han opdagede det; menigheden kunne se flammerne og en af ministranterne kastede sig over ham og slukkede ilden med hænderne. Efter messen fik [redacted] en overhaling så kraftig, at man kunne høre det ud i kirken – fordi han ved sin uforsigtighed havde ødelagt en af de bedste messehagler! Sakristanen [redacted] fik også en omgang – uvist hvorfor – og græd åbenlyst for øjnene af ministranterne. Efter denne episode har [redacted] kun lov til at celebrere i gamle, slidte messehagler.

For os søstre var Moder Therasas raserianfald desværre ikke unormale. Vi anså dem for at være ”en svaghed”. Med årene ændrede de dog karakter, idet de store ukontrollerede vredesudbrud blev sjældnere og hun i stedet prøvede at beherske sig. Det havde dog ikke nogen bedre virkning, da hun stadig var lige vred og gav udtryk derfor med hele sit kropssprog, og blot udslyngede sine anklager med mere tilbageholdt stemme, men med desto større hårdhed. De ting hun sagde var også meget sårende, idet hun altid vidste præcist hvordan og med hvad hun kunne ramme en. Der skulle ikke det store til for at udløse det. F.eks. stod jeg en dag for maden og havde aftalt med hende, hvilken kage jeg måtte servere ved fejringen af en søsters navnedag og hvilken dessert vi skulle have til middagen senere. Da hun lidt efter hentede begge dele frem til navnedagen, og jeg derfor stod uden dessert, prøvede jeg at redde den, men inden jeg fik talt ud kom hun mig i forkøbet, smækkede ovndøren hårdt i og gav mig en omgang med følgende hovedtema: ”Vi får hvad jeg synes! Her er det stadig mig, der bestemmer! Du skal ikke tro du er noget!”. Hun undskyldte det dog senere – det var en af de meget få gange, jeg har oplevet hende give en undskyldning. Det var i øvrigt typisk, at en undskyldning altid bestod i, at en anden eller noget andet egentlig havde skylden. F.eks. reagerede hun meget overdrevet og hidsigt overfor mig sidste år i Rom – hun begrundede det bagefter med, at [redacted] (en tysk kandidat, som pga. en næsten totalt invalideret ryg og de deraf følgende stærke smerter har svært ved at sidde ned i længere tid) havde ødelagt hendes messe, fordi hun ikke havde kunnet sidde stille... Desuden fik hendes undskyldninger ofte en selv til at føle sig som den skyldige; ved min afrejse indrømmede hun, at hun havde været irritabel overfor mig i længere tid, men hun vidste ikke hvorfor; det havde været noget, djævelen havde lagt i hende – og desuden var det min skyld, at hun havde været til skrifte hver uge!

Uanset hvilket ansvarsområde det gjaldt, holdt hun sig aldrig tilbage for at kuldkaste den ansvarliges planer uden begrundelse. Det gjorde, at man aldrig følte sig fuldt betroet og derfor heller aldrig fuldt ansvarlig. Man fik snarere en følelse af ikke at blive taget alvorligt. Hun behandlede os som uansvarlige børn og det fik til følge, at vi også følte os som sådan. Jeg havde i mange år ansvaret for klosterets vandværk, som også leverede vand til forbrugere udenfor Sostrup. Da der skulle foretages nogle store ændringer opstod der en del papirusseri og forhandlinger med kommunen, en årelang proces, hvor jeg måtte sætte mig ind i en masse love og bestemmelser, indhente råd hos kompetente fagfolk og finde frem til en løsning, som både kommunen, forbrugerne og vi selv kunne være tilfredse med. Under hele forløbet havde jeg holdt Moder Theresa løbende orienteret, bedt hende om tilladelse til de forskellige skridt, underrettet hende om de forskellige muligheder og ladet hende træffe afgørelserne. Nu stod jeg og skulle til det sidste og afgørende møde i kommunen og manglede blot hendes underskrift på et dokument, hvis ordlyd hun tidligere havde godkendt. Men hun blev pludselig mistroisk, påstod at jeg havde handlet egenrådigt, krøllede dokumentet sammen uden at læse det og smed det i papirkurven! Jeg måtte tage til mødet uden det nødvendige dokument – men fik dog senere hendes underskrift på en kopi af samme ordlyd. Da ændringerne i vandværket skulle gennemføres lod hun uden at fortælle mig det [redacted] overtage det. Jeg fik ikke besked når håndværkerne (som jeg selv havde bestilt) kom og kunne derfor ikke aftale de sidste detaljer med dem. Først da jeg selv opsøgte [redacted] og spurgte om hun nu helt havde overtaget vandværket og at der i så fald var en del ting, hun burde sættes ind i, kom det frem, at hun heller ikke havde fået besked om hvad hendes opgave egentlig var. Det gav altid en meget utryk fornemmelse, når man ikke kunne vide, hvor langt ens ansvar gik

og især at man ikke fik besked, når man fik det frataget. Dette skete for mange søstre på forskellige arbejdsområder, og derved følte man meget tydeligt sin totale afhængighed af Moder Theresa.

Moder Therasas enevælde er et stort problem for klosteret. Regelen foreskriver, at abbeden (abbedissen) altid skal rådføre sig med brødrene (søstre) i vigtige anliggender, lige som det også står foreskrevet i konstitutionerne (se tillæg). De eneste "rådslagninger" og afstemninger, der fandt sted, var om en novice skulle have lov til at aflægge løfter og det foregik som regel ved at Moder Theresa uden forvarsel forkyndte, at NN skulle aflægge løfter den og den dato og om der var nogen, der var imod. Enkelte gange fortalte hun også lidt om novicens svagheder. Afstemningen var ikke hemmelig; hver enkelt blev spurgt, om hun havde noget imod det, og naturligvis kom ingen frem med indvendinger eller betænkeligheder.

Ved andre lejligheder skete det jævnlige, at Moder Theresa fortalte os om et eller andet vigtigt eller bad om konventets mening om et anliggende, men det havde ingen officiel form. Det skete enten under arbejdsfordelingen eller rekreationen; alle var uforberedte og man havde ikke haft lejlighed til at tænke over det eller overhovedet danne sig en mening. Derfor var det mest naturligt at overtage hvad hun selv syntes. Meget tit skete det, at hun først ville høre hvad søstre sagde, inden hun selv udtalte sig ("for at de kan være frie til at udtale sig"), men når hun så kom med sin anskuelse, ændrede søstre alt, hvad de evt. før havde sagt, og tilpassede det hendes mening. Moder Theresa påpegede tit den deraf følgende "enhed". Denne fremgangsmåde blev brugt uanset om det gjaldt store eller små anliggender. For mig forekom det lidt som en farce, som skulle give søstre en følelse af at være vigtige og at have medbestemmelsesret, samtidig med at vi blev manipuleret til at ville og mene nøjagtigt hvad Moder Theresa ønskede. Når vi måtte indse, at vore forslag ikke kunne godtages, bidrog det til følelsen af vores egen dumhed og at det var ren og skær nåde og venlighed, når vi blev adspurgt om noget. Moder Theresa glemte dog ikke, hvem der evt. havde sagt noget andet end hende, og omtalte dem bagefter for mig med foragt, fordi de ikke vidste bedre. Det faldt os aldrig ind, at det i særlige anliggender faktisk ikke var hende, men det samlede kapitel, der skulle træffe afgørelserne. Men i flere tilfælde blev Konstitutionerne faktisk overtrådt.

Ved en lejlighed fortalte Moder Theresa mig tilfældigt, at hun havde besluttet at låne [redacted] (familien, der bor på slottet) en større sum penge, så de kunne betale deres gæld andetsteds. Dette havde hun allerede meddelt dem og desuden givet besked derom til søstre i regnskabet. Jeg husker ikke beløbets størrelse, blot at det oversteg den sum, som abbedissen frit må råde over. Jeg gjorde hende derfor opmærksom på, at rådet nok burde adspørges, hvis det skulle være gyldigt (senere fandt jeg ud af, at det var det samlede kapitel, se tillæg). Jeg blev derfor sendt ud for at opsøge de andre rådssøstre og spørge dem hver for sig, om de havde noget imod det. Noget tid senere fik vi – igen tilfældigvis – meddelt, at hun havde eftergivet [redacted] hele gælden, igen uden at spørge os om det. Naturligvis ville vi ikke have gjort indvendinger imod det, men principielt er det forkert – det er ikke heldigt at al magt koncentrerer ét sted.

I april sidste år ringede [redacted] pludselig og bekendtgjorde at han ville besøge os en uge senere. Moder Theresa sagde at hun havde på fornemmelsen, at han ville bede os om at grundlægge et kloster i Düsseldorf, da hun netop havde hørt, at et klarissekloster var blevet forladt af nonnerne og nu stod tomt. Hun begyndte en faste på vand og brød de sidste dage inden hans ankomst for "at kunne træffe den rigtige beslutning". Da han kom, mødtes hun med ham, kun ledsaget af [redacted] fra præsteseminariet i København, som er hendes personlige ven og åndelige vejleder. Efter nogle timer mødtes de tre med os andre og vi havde en fælles rekreation. Ved den lejlighed forkyndte kardinalen, at han havde bedt Moder Theresa om at grundlægge nyt kloster i Düsseldorf og at hun havde sagt ja til det og lovet, at fire søstre ville blive sendt derned og at genindvielsen efter de nødvendige ombygninger ville finde sted 8. december 2001 (datoen er siden blevet udskudt). Vi blev ikke spurgt; det var en færdig kendsgerning, som vi blev konfronteret med og det var ikke den rette lejlighed til at protestere. Den eneste antydning af afvisning kom fra Sr. [redacted] der efter at have hørt, at der ikke er plads til dyr, sagde at så ville hun i hvert fald ikke

derned. Desuden tænkte vi vel alle, at Moder Theresa ved hvad hun gør og at hun er Guds redskab. Vi indstillede os bare på den nye situation uden kommentarer og begyndte at tænke over, hvem der mon blev sendt derned – vi skænkede det ikke en tanke, at det var noget, vi selv kunne have indflydelse på, selv om det i høj grad angik os. I dagene derefter fik Moder Theresa tilsyneladende små sedler fra flere søstre, der erklærede sig beredte til at tage til Düссeldorf, hvis de blev sendt. Hun frabad sig dette officielt og ville ikke plages med den slags mere, da hun, som hun sagde, endnu ingen anelse havde om, hvem hun ville sende. Og siden gjorde hun alt for at ingen skulle kunne fornemme, hvem hun tænkte på. Den ene dag sagde hun, at så meget vidste hun, at det ikke ville blive en dansker. Den næste dag sagde hun, at det i hvert ikke ville blive nogen, hvis familie boede i nærheden (dvs. alle de tyske søstre!) – men så var der ikke så mange tilbage at vælge imellem. Jeg tilbød hende at trække mig tilbage fra mit embede, så hun kunne afprøve den evt. fremtidige priorinde i Düссeldorf i lederrollen og denne også havde mulighed for at vokse sig lidt ind i den inden det blev alvor, men dette afviste hun blankt, for ”det ville give for mange spekulationer om hvem det kommer til at blive”. Hun fortalte mig privat, at [redacted] ville være perfekt at sende derned, men officielt sagde hun, mens [redacted] var tilstede, at hun ikke ville komme på tale fordi hun er opvokset i Düссeldorf. Denne uvished prægede naturligvis søstrene meget og gør det efter sigende stadig. Man så grundlæggelsen som et nødvendigt offer, som Gud ønskede af os, og vi overtog Moder Therasas forklaring der gik ud på, at det var et tegn på at vi var på rette vej, når denne ære overgik os. Men hele fremgangsmåden var forkert: Ifølge Konstitutionerne kan en beslutning om nygrundlæggelse kun træffes af det samlede konventkapitel, naturligvis efter forudgående bekendtgørelse, så alle har haft lejlighed til at bede over det i forvejen. Jeg tvivler dog på, at beslutningen havde været en anden, hvis den var blevet truffet i kapitlet, da vi jo havde den grundlæggende indstilling, at det var os, der var noget galt med, hvis vi mente noget andet end Moder Theresa.

Jeg ved, at jeg ikke var den eneste, der havde det på den måde. Det var blevet indført, at vi skulle bekendtgøre vore fristelser offentligt for hinanden, da de ”forsvinder ved at komme frem i lyset”. Alt blev fortalt, uanset hvor personligt det var. Engang kort før jeg rejste brød [redacted] grædende sammen og bekendte at hendes fristelse bestod i, at nu havde hun i 15 år altid gjort hvad Moder Theresa sagde, og nu kunne hun ikke mere. Moder Theresa roste hende for at komme frem med det, da det var en alvorlig fristelse, og dermed var den sag afsluttet. Det er meget typisk: Alt, hvad der er i modstrid med hvad Moder Theresa mener er godt, affærdiges som en fristelse, både af hende og søstre selv. Derfor bliver kritik eller egne meninger aldrig taget op til vurdering og ”enheden bevares”. Hun er meget opsat på denne enhed; ifølge hende er der så mange, der forfølger klosteret og vil ødelægge det, at vi for enhver pris måtte stå sammen. Hvis der viste sig det mindste tegn på splittelse, ville det være ude med os, for så havde djævelen vundet indpas. Enhver meningsforskel var i hendes øjne splittelse.

Det var ikke altid nemt at komme frem med sine fristelser. De vil jo altid være tilstede i større eller mindre grad hvor man prøver at leve et åndeligt liv og er på en måde en del af ens indre vej. Men Moder Theresa ønskede dem alle åbenbart. Engang stod det samlede konvent i refektoriet og skulle til at bede bordbøn, da hun opfordrede novicen [redacted], der havde set knuget ud hele dagen, til at fortælle om sin fristelse. [redacted] kunne og ville ikke og bad om at slippe, men fik ikke lov. I tavshed stod vi alle og ventede i flere minutter mens hun kæmpede og Moder Theresa blev ved med at sige, at hun skulle komme frem med det. Til sidst kom det da også ud. Hendes modvilje mod at offentliggøre det blev udlagt som at djævelen havde ekstra godt fat i hende.

En anden gang, hvor djævelen skulle ”drives ud” af [redacted], greb Moder Theresa til fysisk vold, idet hun slog hende i ansigtet. Moder Theresa fortalte selv om det bagefter, temmelig stolt over det. [redacted] græd, men påstod, at det havde været godt for hende. Jeg var chokeret... Men jeg prøvede at forklare denne ”pædagogik” med, at Moder Theresa selv som barn ofte er blevet fysisk afstraffet.

Hun har også slået en tjekkisk præst, som på det tidspunkt var novice hos [redacted] og som besøgte os. Moder Theresa opfattede hans opførsel som provokerende (det må retfærdigvis siges, at det var den egentlig også) og slog ham. Også dette fortalte hun os selv gentagne gange med en vis stolthed – og det rørte hende ikke videre, at præsten prompte forlod ikke blot Sostrup, men også Cistercienserordenen.

Moder Therasas autoritet blev også brugt på andre områder. [redacted] havde altid haft svært ved at synge kraftigt, og en talepædagog havde konstateret, at hun kun kunne bruge det ene stemmebånd. Alligevel påstod Moder Theresa at det var fordi hun ikke ville synge kraftigt. Det skete derfor gentagne gange, når [redacted] havde istemt en salme under korbønnen, at Moder Theresa stoppede bønnen og højt beordrede: "Noch einmal! Kräftiger!" og [redacted] måtte istemme salmen igen, op til 3 – 4 gange. Denne opdragelsesmetode blev også brugt overfor novicer, som i starten næsten altid var bange for at skulle istemme i koret. Der blev ikke taget hensyn til, om der var fremmede tilstede i kirken under bønnen. [redacted] endte i øvrigt med at blive "udelukket fra tjenesten som forsanger", hvilket var ment som en straf og også blev anset som en sådan. Først efter at have lovet bod og bedring fik hun lov at istemme igen.

At blive udelukket er en meget hård straf, som Benedikt foreskriver som den sidste løsning, efter at alt andet er afprøvet. Det betyder at man ikke må bede eller spise sammen med resten af konventet og at det er forbudt for alle at tale til en. Engang havde den 54-årige novice [redacted] og Moder Theresa misforstået hinanden. Dette skete jævnligt, da [redacted] er fra Brasilien og godt nok taler flydende dansk, men alligevel havde svært ved at forstå Moder Theresa. Omvendt havde Moder Theresa ikke tålmodighed nok til at lytte til [redacted] redegørelser eller sætte sig ind i hendes noget anderledes tankegang. Ved denne lejlighed prøvede [redacted] at forklare, hvorfor hun havde gjort det, hun nu blev irettesat for og hvad hun havde troet, at Moder Theresa havde sagt. Men Moder Theresa ville ikke lytte, hun blev ved med at afbryde hende og råbe: "Du skal ikke forsvare dig! Det er forbudt at forsvare sig! Du må ikke svare igen!" Og hun endte med: "Du er udelukket! Det kan måske lære dig at adlyde!". Dermed var [redacted] udelukket. En anden gang var [redacted] udelukket i flere dage fordi hun var kommet til at sætte en forkeret skål i mikroovnen. Det skulle lære hende at passe bedre på klosterets ting... Vi led alle meget under når en søster var udelukket. Det var en forfærdelig fornemmelse at skulle undgå denne søster; ingen turde se på hende og stemningen var meget knuget (hvilket vi dog gjorde vort bedste for at skjule). Måske også fordi vi vidste (men ikke turde indrømme), at hendes forseelse ikke havde fortjent denne straf og at vi inderst inde følte med hende, men var bange for at vise det. Dette var i øvrigt meget typisk: Når en søster gjorde noget, som de andre vidste kunne anses som en forseelse, blev alle med det samme meget bange på hendes vegne – og for hvilke følger det ville få.

Der forekom også grovere magtmisbrug, som ville være strafbare, hvis de kom de civile myndigheder for øre. Allerede mens de skete var jeg klar over det, men jeg anså det stadig som min pligt at dække over Moder Theresa og være loyal og derfor slå min samvittighed ihjel. Det er min eneste forklaring på, at ingen af os reagerede – vi undgik at tænke og reflektere, af angst for hvad det ville medføre...

For nogle år siden havde vi en ældre medsøster, [redacted], der led af Alzheimers syndrom. Hun var meget forvirret og utryk, men i hendes få klare øjeblikke var det alligevel tydeligt, at hun havde et varmt hjerte. Jeg har bl.a. set hende græde af medlidenhed, engang hvor en anden søster var ked af det. Hendes tilstand var så alvorlig, at hun egentlig burde have været under opsyn hele tiden; hun har bl.a. prøvet at klatre fra sit vindue på 1. sal ud på taget over indgangen til kirken, hvor hun klamrede sig fast uden andet fodfæste end tagrenden, indtil nogle gæster opdagede hende og kom hende til undsætning.

Behandlingen af [redacted] var meget ukærlig og uværdig. I stedet for at tale pænt til hende blev der råbt ad hende og Moder Theresa gjorde meget tit nar ad hende og lavede grin på hendes

bekostning. Det var som om hun ikke fortjente en menneskeværdig behandling bare fordi hun var syg.

Tandlægen havde givet besked om, at [redacted] tandprotese skulle tages ud og renses hver aften, men da [redacted] ikke var klar over, at hun havde en sådan og heller ikke var i stand til at fatte det, skete det aldrig. Moder Theresa gav derfor ordre til, at fire søstre hver aften skulle vente på Sr. [redacted] efter komplet og med vold tage tænderne ud af munden på hende. To holdt hende, en tvang munden op og en fjernede tænderne. Hver aften var det på ny en skrækoplevelse for [redacted], idet hun oplevede at blive overfaldet og brutalt få fjernet nogle tænder, som hun ikke vidste sad løst. Det skete derfor under megen kamp, skrig om hjælp og postyr. Det var forfærdeligt at være vidne til. Spørgsmålet er, om der ikke burde være taget større hensyn til søsteren end til tandlægen...

[redacted] plejede ikke at bede laudes om morgenen sammen med os andre, men det skete tit, at hun kom halvt påklædt ned i kirken mens vi bad, og gik frem og tilbage mens hun snakkede til sig selv og os andre. Moder Theresa plejede da brutalt at skubbe hende ud af kirken, uden at bekymre sig om, hvad hun så foretog sig. Engang, hvor hun blev ved med at komme tilbage, blev det dog for meget for Moder Theresa, og hun skubbede [redacted] helt ud i haven og låste døren. Det var efterår og ikke specielt varmt, og [redacted] blev ved med at dundre på døren og råbe og kalde, men hun blev ikke lukket ind. Da jeg ½ time senere kom ud, fandt jeg hende død på gangstien. Moder Therasas eneste kommentar var: "Tror du ikke, hun ville være død alligevel?".

Det var i oktober eller november 1993.

En anden begivenhed fra kort før jeg rejste viser, at Moder Theresa ikke har ændret sig meget hvad behandlingen af de ældre søstre angår.

[redacted] er både fysisk og mentalt handicappet efter en trafikulykke engang i 70'erne. Hun er lammet i højre side og kan kun bevæge sig omkring ved hjælp af stok eller rollator. Mentalt er hun som et 4-års barn. I 1998 fik hun som straf for noget hun havde sagt til Moder Theresa frataget sin hjemmehjælp, og en del af os unge søstre måtte træde til for på skift at hjælpe hende med at gøre sig i stand og komme i tøjet om morgenen. Det krævede en del taktfølelse, men jeg selv oplevede det også som en berigelse og udfordring, og det var altid en god start på dagen, hvis man var kommet igennem en vellykket "morgenvask".

Det var velkendt for alle, at [redacted] ikke brød sig om vand – og slet ikke koldt vand – og derfor benyttede Moder Theresa sig af dette som trussel, hvis ikke hun opførte sig pænt.

En morgen hørte jeg høje skrig fra [redacted] værelse og jeg løb over for at se, om jeg kunne hjælpe. Jeg vidste, at det var [redacted] tur til at være hos hende og at det ikke altid forløb lige fredfyldt imellem dem. [redacted] var selv svag i konventet og derfor benyttede hun vel lejligheden til at være stærk overfor den endnu svagere. Men inden jeg kom ind, mødte jeg Moder Theresa og [redacted] i døren; de lo begge og Moder Theresa sagde: "For fremtiden skal hun nok adlyde!". Hun havde gjort alvor af sin trussel og overbruset den nøgne [redacted] med koldt vand!

[redacted] havde pga. sit handicap hverken mulighed for at forsvare sig eller undslippe; hun kunne kun sidde og skribe. Hendes eneste forbrydelse var i øvrigt, at hun havde protesteret mod at få vasket hår, da hun var bange for at få sæbe i øjnene, hvorpå [redacted] havde hentet Moder Theresa...!

[redacted] er selv et kapitel for sig. Hun har været i klosteret i over 12 år og har i al den tid uafbrudt lidt af forskellige sygdomme. Problemet er, at udover et for højt stofskifte har selv de bedste specialister ikke kunnet finde nogen årsag til hendes sygdomme. Symptomerne er gode nok, men årsagerne mangler. Det sidste hun havde, da jeg rejste, var astma – stadig uden påviselig grund. Jeg har flere gange talt med Moder Theresa om, at det må være noget psykisk, der ligger til grund for det. Hun var enig, men hun mener, at når noget er psykisk er det indbildt og mere eller mindre bevidst teaterspil. Hun talte derfor altid nedladende om [redacted] og hendes helbred. Hun afviste blankt, at [redacted] skulle få noget professionel hjælp, evt. af en psykolog – for "de forstår os ikke og de leder væk fra Gud". Hun sagde til mig, at hun selv havde spurgt [redacted], om der måske havde været noget i hendes barndom, som nu plagede hende, men at [redacted] ikke havde kunnet

komme på noget. Dermed var den sag afsluttet, for hun kunne jo ikke gøre mere, og når nu Sr. [redacted] ikke ville lade sig hjælpe...!

Denne modvilje mod at lade andre hjælpe søstre er meget indgroet. Idet vi jo altid var bange for at "splitte enheden" turde vi ikke af os selv skabe fortrolige forbindelser til nogen, da det blev anset som forræderi. Vi havde kun de åndelige vejledere Moder Theresa udvalgte; efter [redacted] kunne hun ikke finde nogen egnet skriftefar (det er hendes overbevisning, at der i Danmark kun findes 3 – 4 gode præster), så vi "nøjedes" med [redacted], som er venligheden selv, men måske ikke længere helt har kapacitet til at være spiritual for et ungt kommunitet. Efter nogen tid fandt hun så [redacted] fra Sverige, som pga. sin tilknytning til Neokatekumenatet var tilforladelig. Det viste sig hurtigt, at han var en skuffelse; et typisk skriftemål hos ham tog 10 minutter og det var ingen samtale, blot syndsbeholdelse, efterfulgt af prædiken og absolution. Desuden herskede der tvivl om han overhovedet forstod hvad vi sagde – under rekreation med ham forstod han nemlig næsten ikke dansk! Moder Theresa tog ikke vore klager til sig, men opfordrede os til blot at søge, hvad Gud ville sige til os i de par ord, [redacted] sagde til os. Dvs. vi havde slet ingen mulighed for dybere samtale med andre end hende!

Engang bad [redacted] (uofficielt på alles vegne) om vi ikke kunne få [redacted] tilbage som ekstraordinarius, men Moder Theresa sagde nej, for "han skaber problemer, hvor der ingen er!".

Ved andre lejligheder påstod hun, at det var [redacted], der ikke ville fortsætte hos os.

Ved valget af [redacted] blev vi ikke spurgt, men fik bare oplyst, at hun nu havde fundet en skriftefar til os og allerede havde aftalt det med ham. Den første gang skulle det godt nok kun være på prøve, men det var for at han kunne godkende os, ikke omvendt. Hun selv skriftede ikke hos ham, men hos [redacted].

Moder Theresa ønskede at have kontrol med alt, hvad vi foretog os og hvem vi havde kontakt med. Dette er naturligvis normalt i et kloster, men i dette tilfælde var det alligevel anderledes; mere som i en politistat, hvor man ikke har tillid til det enkelte individ. De gange, hvor jeg har gjort brug af F. [redacted] som ekstraordinarius, idet jeg gerne ville tale med ham om nogle personlige problemer, har Moder Theresa altid først skullet vide alt om grunden dertil, inden hun gav sin tilladelse. Hun ville også vide sagens forløb bagefter.

I visse tilfælde skete det, at en søster systematisk fik kontrolleret sin post. Den overordnede i et kloster har altid lov til dette og isoleret set er det helt i orden, men i denne sammenhæng var det et led i et mønster, som umyndiggjorde søsteren, understregede den generelle mistillid til hende og/eller brevskriveren og især skabte afhængighed af Moder Theresa.

I lang tid havde Sr. [redacted] en del problemer med sin familie. De havde i de første år af hendes klostertid været vore gode venner og havde tilbragt alle deres ferier med at hjælpe os med praktisk arbejde, men pludselig ændrede de holdning og var helt imod at Sr. [redacted] var hos os. Vi søstre fik blot at vide, at de "projicerede deres interne familieproblemer over på os" – jeg har dog siden hørt, at Sr. [redacted] mor både kontaktede Generalabbeden i Rom og rejste rundt til flere af de tysksprogede cistercienserklostre for at advare imod Moder Theresa og klage over hendes indflydelse på Sr. [redacted]. I hvert fald blev al post hjemmefra til Sr. [redacted] åbnet i Moder Therasas påsyn, og når hun var ude at rejse fik vi forbud mod at aflevere posten til hende. Engang, hvor der alligevel røg en fax igennem censuren, blev Moder Theresa meget vred ved hjemkomsten. Hendes argument for denne holdning var, at Sr. [redacted] skulle spares for alle de problemer, familien læssede over på hende.

Det er mit indtryk, at søstre nu heller ikke modtager mine breve. Da jeg besluttede mig for at bede om overflytning til Karmel befandt jeg mig i Sverige, og jeg fik derpå forbud mod at vende tilbage til Sostrup for at pakke mine ting og sige farvel til søstre. Jeg fik dog lov til at skrive til dem. De svarede aldrig på brevet. Da jeg ved en senere lejlighed var nødt til at ringe til klosteret, fik jeg Sr. [redacted] i telefonen. Hun var tydeligt meget bange for at tale med mig og jeg var med det

samme klar over grunden: Det var farligt, fordi hun ikke kunne vide, hvordan Moder Theresa ville reagere på det bagefter, da jeg nu hørte til klosterets fjender. På min forespørgsel, om de havde fået mit brev, svarede hun blot, at det kendte hun intet til; hun havde intet hørt om noget brev. Jeg har siden skrevet til dem flere gange, men har aldrig hørt fra dem.

Denne fremgangsmåde blev brugt flere gange mens jeg var der: Al kontakt med mennesker, der ansås for at være "skadelige", blev afbrudt. Efter at Sr. [redacted] havde forladt os og var indtrådt hos dominikanerne i Tyskland, var der flere af os, der skrev sammen med hende. På et tidspunkt mente Moder Theresa, at hendes indflydelse var skadelig (hun havde fortalt om, hvor forunderligt det var for hende at være i et klosterfællesskab, hvor der var plads til utallige forskellige meninger, uden at enheden blev brudt) og jeg blev bedt om selv at droppe kontakten til hende og desuden at påvirke Sr. [redacted] til at gøre det samme. Sr. [redacted] skulle hun nok selv tage sig af...! Det endte da også med, at al kontakt med Sr. [redacted] fra vor side blev afbrudt.

Som sagt før, er dette ikke utilladt eller direkte forkert i et kloster. Den overordnede har ikke kun lov, men også pligt til at holde øje med hvilken indflydelse søstrene får udefra. Men på Sostrup blev de "skadelige tendenser" sorteret efter, om man i alt stemte overens med Moder Theresas personlige meninger og om man udgjorde en fare for hendes position, både i forhold til den enkelte søster og konventet som sådan. Det var hendes faste overbevisning, at alle, som ikke var fuldstændigt "på hendes side", havde til hensigt at forfølge og skade klosteret. De blev anset som direkte fjender, der ville benytte sig af alt for at ramme hende og dermed os.

For at opnå, at søstrene frivilligt fulgte Moder Theresas anvisninger i forhold til hvem de ikke måtte have kontakt med, benyttede hun sig ofte af halve sandheder. Pga. vores isolation var det aldrig muligt for os at kontrollere, hvor meget hold i virkeligheden disse havde. F. eks. var hele den alvorlige retssag mod [redacted] bygget op på dette. Vi hørte om hans påstande og bagvaskelse af os på internettet, uden at vi nogensinde så et eneste dokument. Jeg bad hende om lov til at se den tekst, hvori han tilsyneladende sværetede Moder Theresa og klosteret til og – ifølge hende – også klagede over mig, men hun ville ikke vise mig den, da der stod så meget "skadeligt" deri. Jeg deltog aktivt i retssagen, uden at have set et eneste bevismateriale! Vi havde alle kun Moder Theresas version af det hele at holde os til. Desuden ønskede hun af os, at vi skulle begå mened i retten, ved at beskrive en situation som ikke var sand.

Jeg har siden haft en lang og opklarende samtale med [redacted], og min mistanke er blevet bekræftet: Hans "alvorlige forseelser" var alle beskrevet ret ensidigt og det hele var produkt af Moder Theresas overdrevne følsomhed. Ved at gå tilbage i hændelsesforløbet kom jeg frem til, at det var en årgammel fornærmelse, der skulle hævn.

Konsekvenserne var helt ude af proportion: [redacted] blev stemplet som fjende og vi fik ordre til ikke blot at ignorere ham og [redacted], men også børnene, som vi tidligere havde et meget hjerteligt forhold til. Når vi mødte dem, måtte vi ikke tale til dem eller blot smile, men skulle kigge forbi dem. Pga. dette har de ældste mistet deres tilhørsforhold til Kirken.

Det er mit indtryk, at Moder Theresa ikke har nogen som helst respekt overfor hverken kirkelig- eller civil lov. Hun har tit gjort nar ad Generalabbeden og hans iver for at vi skulle studere Declaratio og Konstitutionerne, idet hun mente, at "har man blot ånden, behøver man ikke paragrafferne". Der er derfor mange punkter i Konstitutionerne, som hun ikke har taget til sig eller direkte overtrådt (se tillæg). Det lader til at hun virkelig tror, at der gælder særlige regler for hende, også i civil lov. Denne opfattelse har taget til efter hun er blevet abbedisse og hun har tit forklaret os, at abbedissen tidligere altid havde en lovgivende funktion og var dommer i lokale retssager.

Noget, jeg flere gange har diskuteret med hende, var forholdet til skattemyndighederne. Hun snød hvor hun kunne og benyttede alle smuthuller – f.eks. blev alle indkøb til kirken opgivet som momsfri, fordi kirken "var en del af kursusvirksomheden". Hun vidste godt, at hendes smuthuller ikke ville blive godkendt af myndighederne, derfor lagde hun talrige hindringer i vejen, når de kom for at kontrollere fra Told*Skat. Derved veg hun ikke tilbage for at benytte sig af sin personlige

charme, spille naiv, foregive langsomhed i at finde de rigtige papirer frem eller fordele dem ud over hele huset, så det tog lang tid at finde dem.

Hun bebrejdede ofte Sr. [redacted], der sad i regnskabet, at hun ville være for lovlydig, og hun omtalte dette overfor mig med den største foragt. Efterhånden opgav Sr. [redacted] sin holdning og hjalp hende med at finde smuthullerne – og var stolt, når det lykkedes dem at "være frække". Moder Theresa sagde engang til mig, at lovgivningen er lagt sådan, at der findes "lovlige ulovligheder", dvs. at lovgiverne selv har lagt smuthullerne og det bare var de dumme, der ikke benyttede sig af dem.

Kort før min afrejse stod jeg for korrespondancen i et sådant anliggende. Vi havde netop købt en ny minibus, hvor vi var sluppet for vægtafgiften, fordi den også var beregnet til handicapkørsel for de ældre søstre i kørestol (uagtet at det kun var Sr. [redacted], der brugte kørestol – og hun var aldrig med os andre ude og køre...). Moder Theresa ville nu have en til af samme slags til Redemptoris Mater i København, da de ikke havde råd til at betale vægtafgiften. Det var meningen, at den skulle købes for deres penge, men stå i vores navn og blot være "udlånt på livstid" til dem. Hun skrev til Told*Skat og fremførte vores behov for endnu en bus, da vi havde flere kørestolsafhængige søstre og der ikke var plads til både dem og os andre i en enkelt bus. Hun gav en rørende beskrivelse af den osteoporoseramte Sr. [redacted] behov for sikker transport (ved uheldsmæssig offentlig kørsel til behandling havde hun allerede haft flere ryghvirvelsammenfald, hvorfor vi nu selv måtte køre hende – hvilket aldrig er sket!) samt om nødvendigheden af at alle skal kunne være med på en gang. Resultatet var at hun fik bevilget endnu en bus – med det klausul, at den kun måtte bruges, når der var en handicappet søster med.

Pga. min afrejse ved jeg ikke om bussen virkelig blev købt. Jeg ved kun at [redacted] hele tiden havde sagt, at han ikke ville være med, hvis det var uærligt og at Moder Theresa (samtidig med at ovennævnte korrespondance stod på) forsikrede ham om, at det var fuldt ud lovligt.

Man kan diskutere, hvor stor betydning sådanne skatteforseelser har. Men jeg havde hele tiden i baghovedet, at hvis det blev opdaget, ville ikke kun klosteret selv, men også klostervæsenet som sådan og Kirken stå i et dårligt lys, da det ville bekræfte visse menneskers indgroede fordomme.

Kære Biskop Czeslaw, jeg er bange for, at jeg kunne blive ved i lang tid. Men jeg tror, at jeg nu har givet en række typiske eksempler på hvad der egentlig foregik "bag murene". Det er mit håb og min bøn, at du vil tage det alvorligt og at der vil blive grebet ind fra kirkelig side. Efter jeg er kommet til Karmel er jeg blevet klar over, hvor smukt og rigt et klosterliv kan være, og jeg under mine tidligere medsøstre det samme af hele hjertet. De har alle et smukt og autentisk kald, som de burde få lov til at leve.

For god ordens skyld vil jeg lige tilføje, at både Moder [redacted] og [redacted] kender til og er indforståede med denne henvendelse til dig. Hvis der er noget der er uklart eller behøver uddybelse, eller hvis du har spørgsmål, står jeg gerne til rådighed.

Guds velsignelse og kærlig hilsen

Sr. Helene Maria / Helene N. Marcher